

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Risingand, d. S.:

Bondswoman J. A. Hascous

Lib of bond.

2. Oct. 1863

Bondevennen

J. A. Hansen's

Liv og Levnet,

I Korthed fortalt

af

D. C. Nugaard.

Andet Dplag.

Kjøbenhavn.

Trykt paa Forfatterens Forlag
hos F. C. Bording.

1963

**Alle sande Venner
af den grundlovmæssige Folkefrihed
fra 1849**

tilgæet

af

Forfatteren.

En af de tre Hovedledere, der siden 1846 har staaet i Spidsen for det danske Folkparti, som sædvanlig kaldes „Bondevenerne“, er Jens Andersen Hansen, en Mand, der ved sin overordenlige Skarpsindighed, fremragende Dygtighed og utrættelige Udholdenhed som saadan har skabt sig et Navn i den danske Folkfriheds Udviklings-Historie, der vanskelig nogenfinde vil gaa aldeles i Forglemmelse, saasandt som der til alle Tider vil findes i Danmark sanddrue Historiestrivere og sandhedselkende Frihedsvenner. Han er født den 7de Januar 1806 i Odense. Hans Fader var en fattig Skomager-Svend, men da han hørte til „Bivkarlene“ (giste Karle) — saaledes kaldtes i Fyen de giste Mænd, som ikke vare Borgere i Byen eller egentlig faste Beboere paa Landet —, som bleve pressede til Flaadens Besætning, forlod han i 1807 hemmelig Odense en Aften før den Nat, han skulde presses; rejste til sin Fødeby Studjebing og tog der Borgerskab som Skomager-Mester. I denne Byes Skole nød den unge Jens Andersen Hansen den Undervisning, der var at erholde i den. Tidlig følte han Lyst til aandelige Syssler, hvortil hans Fader og en religiøs opvakt ærøst Svend, der i mange Aar arbejdede hos denne, bidrog meget. Udenfor Skoletiden læste han for

Svendene paa Værkstedet alle de Morstabsbøger, han kunde opdrive, og senere, da han skulde lære Skomager = Haandværket, hvilket skete hos Faderen, anvendte han foruden sine Fritimer endnu et Par Timer hver Aften efter Arbejdets Ophør til Læsning og Skrivning. I 1824 blev han Svend, men vedblev at arbejde paa Faderens Værksted indtil Maj 1827, da han rejste til Kjøbenhavn og arbejdede der paa forskjellige Værksteder indtil Slutningen af 1829. Ufordærvet paa Sjæl og Legeme, drog han derpaa hjem til sine nu ret velhavende Forældres Hus.

De Kundskaber og Erfaringer, han havde erhvervet sig ved et grundigt Selvstudium og en alvorlig Betragtning af Livets Forhold, ønskede han ikke at beholde som en Skat for sig selv; han vilde gjøre dem tilgængelige og frugtbare ogsaa for Andre, og fra 1831—33 se vi ham nogle Gange at optræde som Forfatter af Artikler i Hempels „Bidrag til Lids-Historien.“ I det sidstnævnte Aar leverede han saaledes t. Ex. „Bemærkninger om Haandværksmandens almindeligere Oplysning og Dannelsse.“ Men ogsaa et selvstændigt Skrift — det første fra hans Haand — udkom i Sommeren 1833: „Om Rancelliraad Søren Hempels Fremstilling af den danske Kirke-Kamp. Et nødvendigt Tillæg til Fyens Stifts Adresse-Avis for 1830, 1831 og 1832.“ Skriftet vakte megen Opsigt. I „Nordist Kirke-Lidende“ for 1834 omtalte Mag. Lindberg Skriftet og dets Forfatter, hvem han betegnede som „det mærkelige Særsyn, som han unægtelig er i den danske Almue,“ paa følgende hædrende Maade:

„Grundtvigs Skrifter har han studeret, og hvad der er skrevet her tillands under den kirkelige Kamp siden 1825 har han læst altsammen, hvad enten det var for eller imod Christendommen, og da han nu ikke alene fandt, at det var Sandhed og Ret Christendommens Forsvarere stred for, men ogsaa mente, at de bestandig fordrejede og løgnagtige Efterretninger, der udspreddes om dem af Avisfriverne, navnlig af S. Hempel, for en stor Del var Skyld i, at mange Menneſter afholdt sig fra at blive bekendt med en Kamp, som han syntes maatte have sin Vigtighed for alle dem, som have nogen aandelig Sands, bestemte dette ham til at give en Fremstilling af Kirkekampen her med særeget Hensyn paa S. Hempels uesterrettelige Efterretninger, og han udgav i Sommeren 1833 et lille Skrift, hvis Titel er „Om Rancelliraad Søren Hempels Fremstilling af den danske Kirke-Kamp“ etc. Han fremtræder her med en Modenhed, saa man ikke skulde tro han nu første Gang prøvede sin Pen; viser en Magt over Sproget, som i høj Grad er paafaldende hos en Mand, som ikke er videnskabelig dannet; røber en Kundskab om og Belæsthed i alt hvad der er skrevet her tillands i denne Tid, som maa opvække Forundring, og forstaar saaledes at benytte den Overvægt, som baade hans egen Overlegenhed og Sagens Retfærdighed giver ham over S. Hempel, at ingen dannet Mand behøvede at skamme sig ved at se sit Navn som Forfatter paa et saadant Skrift.“ — Den norske Præst B. A. Wegels omtalte det samme Skrift i sit Tidsskrift for Kirke-Retnisk og Christelig Theologi.“ 2. Bind, som „en

lille Bog, der fortjener at læses og betænkes af Alle, som i Sandheds-Kjærlighed ville fælde Dom over de tvende kæmpende Partiers Fremgangsmaade."

Det var unægtelig en meget lovende Begyndelse, at J. A. Hansen gjorde som Forfatter, og den maatte ganske naturlig opmuntre ham til ikke at glemme Bennen for Sylan. Han gjorde det heller ikke, og i 1834 leverede han til det ovennævete „Bidrag til Tids-Historien" en læseværdig Artikel „Om Smaaafjøbstædernes og Landsbyernes Haandværkere." Fra September samme Aar indtil Januar 1838 fungerede han som Organist og Stads-Musikant i Rudkjøbing; den 27de December 1835 vandt han Borgerskab som Skomager-Mester i samme By, og i Oktober 1836 indtraadte han i Ægteskab med Laura Cicilie Buch, en Skipperdatter fra Rudkjøbing. De forøgede Pligter, der paahvilede ham som Borger, Ægtefælle og Husfader, opfyldte han samvittighedsfuldt; men ved Siden heraf kunde han ikke modstaa den indre Drift, der bød ham at beskæftige sig med de aandelige Syssler, der vare blevne ham kjære og endog en Fornødenhed; hertil kom, at den Frihedsands, som Indførelsen af Stænder-Forfatningen havde begyndt at vække, havde grebet ham med Forhaabninger om det lykkeligere Stats- og Samfundsliv, som Fremtiden syntes at bære i sit Skjød, idet han samtidigt dermed erkjendte, at nu var det en hellig Pligt for enhver Statsborger at bidrage efter Evne til at bane Vejen for at fremhjælpe et saadant Liv. Han fulgte derfor med stor Opmærksomhed alle offentlige, navnlig Stænder-Forhandlingerne især med Hensyn til Næringsdrif

og kirkelige Anliggender. Dette sees blandt andet deraf, at han i Aarene 1836—38 udgav følgende Skrifter: „Landsby-Haandværkeren“ (et Ugeeft); „De danske Stænder-Forsamlingers Forhandlinger om Haandværksdriften paa Landet“ og „En Politi-Sag. Stomager-Lauget i Rudkjøbing kontra Stomager Zielfeldt af Tranekjær. Et Bidrag til Klagerne over Haandværksdriften paa Landet,“ samt i de nævnte Aar lod indrykke i ovennævnte Tidsskrift „Bidrag til Tids-Historien“ følgende Artikler: „Nogle Ord om de i Sjens Stifts Adresse-Avis indrykkede Stykker mod Kjøbstæd-Haandværkerne“; „Have Stænderne tilbørligen paaagtet Kjøbstædernes Interesser?“ „Opfordring til Kandidat Dr. La Lehmann,“ og endelig indgav til den roskilde Stænder-Forsamling et „Andragende angaaende nogle Bestemmelser til Bevillinger for Land-Haandværkere.“

Forforskjellige sammenstødende Omstændigheder i Vinteren 1837—38 havde imidlertid gjort ham fjed af Opholdet i Rudkjøbing, og han rejste derfor i Maj i sidstnævnte Aar til Slagelse, hvor han, til Trods for alle de Drillerier og Hindringer, som Laugsaand og Brødnid lagde ham i Vejen, fik Borgerstab som Stomager-Mester. Den Lyft til Lands-Virkomhed og boglige Syssler, der i høj Grad var tiltagen hos ham med Aarene, forvandlede sig nu til en Fornødenhed i de næsten 4 Aar, han boede i Slagelse. Hans literære Virksomhed bærer Vidnesbyrd herom. Exempelvis nævnes her i Jaa Henseende, at han i disse Aar udgav følgende Skrifter: „Bør Sognetvangen fremdeles bi-

beholdes uforandret med Hensyn til Daaben?" hvilket Skrift vandt en meget hædrende Dmtale i „Nordist Kirke-Tidende“, samt: „Sendebrev til Pastor N. F. S. Grundtvig om gudelige Forsamlinger“. I det oftnævnte Tidsskrift „Bidrag til Tids-Historien“ lod han derhos optage Artiklen: „Hvad have Kjøbstædernes Haandværkere vundet ved Stændernes Forhandlinger om Haandværksdriften paa Landet?“ — i „Nordist Kirke-Tidende“ Artiklerne: Dr. Kalkar og Sognebaandet“; „Et Pastor Grundtvig en Pave?“; „Det Glædelige i Dr. Prof. H. N. Clausens Betragtninger over Ritual-Sagen“; „Prof. Dr. H. N. Clausens nye kirkelige Anskuelser“; „Offenlig Beretning om min Fremgangsmaade for at opnaa Sognefrihed“; — i „Dannebrog“, der var en Fortsættelse af „Nordist Kirke-Tidende“, en længere Artikel under Overskrift „Sammenstilling af den Grundtvigiske og den Clausenske Opposition imod det nye Ritual“; — endelig i „Fædrelandet“ en Artikel med Overskrift „Et Par Ord om den langelandiske Geistlighed's Optræden imod Religions-Frihed“. Han indsendte derhos til den roskildeke Stænder-Forsamling en „Indstilling om lettet Afgang til Bevillinger til at løsnes fra Sognebaandet“.

Men ogsaa i en anden Retning aabenbarede sig hos J. A. Hansen den med Aarene voksende Lyft og Attraa til en anden Livs-Virksomhed end den, han hidtil især havde udfoldet. Han ønskede at blive Skolelærer, og indgav derfor i 1841 en Ansøgning til Rancelliet om Tilladelse til som Privatist at maatte underkaste sig Examen ved et Skole-

lærer-Seminarium. I denne Anledning henvendte han sig personlig til sit Bysbarn Gehejmeraad A. S. Ørsted; men denne, der alt tilstrækkeligt havde lært Stomageren J. A. Hansen at kjende gjennem hans Virksomhed som offentlig Forsvarer af kirkelig og borgerlig Frihed, gjorde Intet for at forstaafe ham den attraaede Tilladelse, som den Rancelli-Deputerede Etatsraad Holm, under hvem Sagen henhørte, derefter nægtede ham. Den jevne og fattige Stomager fra Slagelse formaaede herimod for Øjeblikket intet Andet, end, da han var vendt tilbage til sit Hjem, at gribe Pennen for i et privat Brev at minde den næsten almægtige Excellence om, at „den Tid turde maasse engang komme, da Hs. Excellence muligvis vilde fortryde, hvad der var skeet“. Det var vistnok en højere Styrelse, at Gehejmeraad A. S. Ørsted blev saa haard og vilkaarlig mod den 35aarige J. A. Hansen, der allerede 8 Aar tidligere var bleven erklæret for at være et Særsyn i den danske Almue; — J. A. Hansen vilde i modsat Fald vel næppe være bleven den Folkfrihedens snilde og gjæve Talsmand og Forsvarer i Pressen, i vore lovgivende Kamre og i mangfoldige Folke-møder, som han senere er bleven. Den Tid, hvorom J. A. Hansen havde varslet i sit Brev til Ørsted, bankede allerede paa Døren.

I August 1841 flyttede J. A. Hansen fra Slagelse til Fredericia efter indtrængende Opfordringer og med velvillig Understøttelse af hans fortrolige Nandsfrænde Kas mus Ottesen, som paa den Tid kjøbte sig en Ejendom i Fredericia. Den 1ste April 1842 opgav han imidlertid Professionen

og flyttede med sin Familie til Kjøbenhavn, for der at ernære sig paa en Maade, der mere stemte med hans Tilbøjeligheder og den Retning, hans Aand havde flaaet ind paa. Det danske Folk blev ikke narret April ved denne hans Handling. I Hovedstaden fortsatte han den Virksomhed, som han siden Aarets Begyndelse havde undergivet sig som Redaktør og Medudgiver af Ugeskriftet „Almuevennen“ og sammes Følgeblad „Kjøbenhavns Amts Landkommunal-Tidende“, hvilke Blade Skolelærer Kas mus Sørensen, hans Aandsfrænde og Ven, havde stiftet, og i Løbet af nogle faa Uger havde J. A. Hansen forøget den almindelige Opmærksomhed for sig ved navnlig de læseværdige Artikler i „Almuevennen“, hvilke hidrørte fra hans egen Pen, nemlig: „Om Valg af Borger-Repræsentanter i Kjøbstæderne“; „Om Kjøbstædernes økonomiske Bestyrelse“; „Om Haandværkerne paa Landet“; „Om Statsgjældens Afbetaling“ o. s. v.

Beslaglæggelser og Undertrykkelser af og Trykkefriheds=Sager imod tidsvarende og frisindede Ytringer i den lille uafhængige Dagspresse imod den daværende Despotisme i Danmark, trods de Udsigter til et friere offentligt Liv, der vare givne ved den af Tidsforholdene nødtvungne indførte Stænder=Forfatning, hørte dengang til Dagens Orden, eller rettere sagt til Dagens Uorden, i den Grad, at det kongelige danske Kancelli med Excellencerne Stemann og Ørsted som Ledere fremmanede for Danmark en saadan Medværdigelses Tid, at det navnlig i Presseforholdene endog stod under Tydsffland og Rusland. Af de 25 daværende

Aviser og Blade stode nemlig de 22 under Censur og kun 3, nemlig „Kjøbenhavnsposten“, „Fædrelandet“ og „Almuevennen“ vare fri, forsaavidt de kunne kaldes saaledes, eftersom de vare undergivne „Gjennemsyn“ af „Politiets Medhjælp“. Der hørte dengang et stort moralsk og politisk Mod til at være Redaktør af et uafhængigt Blad. J. A. Hansen viste imidlertid at være i Besiddelse af et saadant Mod. Da nemlig „Fædrelandets“ ansvarshavende Redaktør Kandidat Carl Bloug den 2den Juli 1842 var bleven dømt af Hof- og Stadsretten til et Aars Censur formeddelt „et mindre velvalgt Udtryk“ i en beslaglagt Artikel med Overskrift „Reaktion“ i Bladets Nr. 630 for 1841, overtog Redaktøren af „Almuevennen“ J. A. Hansen indtil videre det juridiske Ansvar for „Fædrelandet“. Dette hans høist dovelige Hverv tog sin Begyndelse med Nr. 926 for 4de Juli 1842 og vedvarede indtil Nr. 1346 for 2den Septbr. 1843, altsaa for 420 Nr. og paa 2 Dage nær i 14 Maaneder. I denne sin Egenstaaelse paadrog han sig ikke færre end 30 Beslaglæggelser og Retsfager — en naturlig Følge af hans Frihedsfind og af det kongelige danske Rancellies Vilkaarligheds- og den daværende Censurs, Justitsraad Meiersens Rødkridtspens- Regimente. I Haab om, at det ikke vil være uden Interesse, ville vi her anføre de nævnte 30 Nr. af „Fædrelandet“, der i det nævnte Tidstrum dels bleve beslaglagte og saggivne, dels undertrykte uden at blive saggivne. Det var nemlig:

1) Nr. 1000 for 15de Septbr. 1842: „Ere de danske Borgere umyndige Børn?“

2) Nr. 1001 for 16de Septbr.: „Til de otte Tusinde Borgere og Bølgere!“

3) Nr. 1002 for 17de Septbr.: „Skal Folket tie, naar Stænderne tale?“

4) Nr. 1004 for 19de Septbr.: „Djebliffets Vigtighed.“ I.

5) Nr. 1005 for 20de Septbr.: „Djebliffets Vigtighed.“ II.

6) Nr. 1008 for 23de Septbr.: „Kongen taler.“

Af disse 6 Nr., hvoraf kun Nr. 1001, 1004, 1005 og 1008 bleve beslaglagte, bleve efter Rancelliets Ordre inddragne under en Sag. Ved Hof- og Stadsrettens Dom af 16de Maj 1843 blev J. A. Hansen frifunden, og Omkostningerne paa- lagt det Offenlige. Aktor Prøve-Prokurator Beyer. Dommen blev den 10de Oktbr. j. A. stad- fæstet af Højeste-Ret.

7) Nr. 1051—52 for 7de Novbr. Om de augustenburgske Godsers Pant = Hæftelse. Denne Artikel blev ikke beslaglagt men derimod sag- given. Ved Hof- og Stadsrettens Dom af 16de Juni 1843 blev J. A. Hansen frifunden med Paalæg af Sagens Omkostninger. Aktor Prokurator Lihme.

8) Nr. 1056 for 11te Novbr.: „Kommissarius og den konstitutionelle Sag.“ Denne Artikel blev ikke beslaglagt men derimod saggiven. Ved Hof- og Stadsrettens Dom af 18de Juli 1843 blev J. A. Han- sen frifunden med Paalæg af Sagens Omkost- ninger. Aktor Prøve-Prokurator Beyer. Højeste- Rets Dom af 8de Decbr. j. A. lød saaledes: „Lands- Over- samt Hof- og Stadsrettens Dom bør

ved Magt at stande. Lands-Over- samt Hof- og Stadsrets Assessor Schack Just Gudenrath bør for Jens Andersen Hansens Tiltale fri at være. I Salarium til Statsraad Salicath for Højeste-Ret betaler Tiltalte 80 Rd. Sølv."

9) Nr. 1057 for 12te Novbr.: „Ständische Ausschüße. Geschäftsordnung.“ Kabinetsordre af 19de August 1842. Beslaglagt og faggivet. Ved Hof- og Stadsrettens Dom af 30te Maj 1843 blev J. A. Hansen frikjendt med Paalæg af Sagens Omkostninger. Aktor Procurator Borup. Dommen stadfæstet af Højeste-Ret den 5te Decbr. s. A., med Paalæg for J. A. Hansen at betale til Aktor Advokat Rotwitt for Højeste-Ret 20 Rd. Sølv.

10) Nr. 1059 for 14 Novbr.: „Slesvigholstenske Forhold. Arvesølgen i Danmark og Holsten. Kommissarii Tale i Anledning af Olie-møller Schyttes Andragende om en friere Forfatning.“ Beslaglagt men frigivet og omdelt.

11) Nr. 1066 for 21de Novbr.: En kort Meddelelse om et rædsomt Tyranni mod Peder Hjort Lorenzen i den slesvigste Stændersal, fordi han talte Dansk. Beslaglagt og frigivet. Ved Hof- og Stadsrettens Dom af 12te Septbr. 1843 blev J. A. Hansen frifunden, og Omkostningerne paalagt det Offenlige. Aktor Procurator Kraft. I Anledning af Bladets Beslaglæggelse indgik J. A. Hansen med en Ansøgning af 24de Novbr. til Kongen om Beskyttelse mod de Vilkaarligheder, hvorfor Bladet var Gjenstand.

12) Nr. 1070 for 25de Novbr. En Artikel om

Tyranniet mod P. H. Lorenzen. Beslaglagt og undertrykt uden Sags Anlæggelse.

13) Nr. 1071 for 26de Novbr. En Artikel om Tyranniet mod P. H. Lorenzen. Ligeledes beslaglagt og undertrykt uden Sags Anlæggelse.

14) Nr. 1081 for 6te Decbr. P. H. Lorenzens Klage til Kongen angaaende det mod ham udviste Tyranni. Beslaglagt men frigivet og omdelt.

15) Nr. 1208 for 18de April 1843: „Nyt schleswig-holsteinst Gscamotterings = Forsøg. Indbydelse til dansk Fadderstab.“ Ikke beslaglagt men jaggivet. Ved Hof- og Stadsrettens Dom af 28de Oktbr. 1843 blev J. A. Hansen idømt en Mulkt af 300 Rd. til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse, 1 Mars Censur samt Sagens Omkostninger. Aktor Procurator Knudsen Dommen stadfæstet af Højeste-Ret den 5te Januar 1844 med Paalæg for J. A. Hansen at betale til Aktor Advokat Rotwitt for Højeste-Ret 20 Rd. Sølv. Defensor Etatsraad Blechingberg.

16) Nr. 1213 for 22de April: „Strøbemærkninger om Stamgods, Godsvæsen og Adelskab.“ Beslaglagt og jaggivet formedelst Indledningen til Artiklen. Ved Hof- og Stadsrettens Dom af 2den Septbr. 1843 blev J. A. Hansen idømt en Mulkt af 200 Rd. til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse, 1 Mars Censur samt Sagens Omkostninger. Aktor Procurator Lihme. Som en Følge af denne Dom frattraadte J. A. Hansen „Fædrelandets“ Redaktion den 3die Septbr. f. A.

17) Nr. 1220 for 29de April: „Lands-Over-

retten i Viborg, Erstedeg Ussing, kontra Hr. Gudenrath." Beslaglagt og faggivet. Ved Hof- og Stadsrettens Dom af 30te Decbr. 1843 blev J. A. Hansen idømt en Mulkt af 100 Rd. til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse, 1 Aars Censur samt Sagens Omkostninger. Aktor Procurator Bang. Dommen stadfæstet af Højeste-Ret den 21de Febr. 1844 med Paalæg for J. A. Hansen at betale til Aktor Justitsraad Liebenberg for Højeste-Ret 20 Rd. Defensor Advokat Bungen.

18) Nr. 1238 for 18de Maj. Nogle Ord om Festen paa Skamlingsbanke samme Dag. Beslaglagt men frigivet og omdelt.

19) Nr. 1263 for 13de Juni. Fortsættelse af Beretningen om Uppjals-Toget, hvori en Tale holdt af Carl Ploug i Kalmar. Beslaglagt, og Ploug og J. A. Hansen faggivne, den Første for at have holdt, den Sidste for at have optaget Taler i Bladet. Ved Hof- og Stadsrettens Dom af 5te Marts 1844 bleve Begge frifundne med Paalæg af Sagens Omkostninger. Aktor Justitsraad Weidemann. Dommen stadfæstet af Højeste-Ret den 1ste Oktober s. A., med Paalæg for Begge ialt at betale til Aktor Advokat Bungen 20 Rd. Sølv. Defensor Justitsraad Liebenberg.

20) Nr. 1300 for 21de Juli. En kort Meddelelse efter „Dagen“ om Forbindelsen mellem Prinds Friedrich af Hessen og den russiske Storfyrstinde Alexandra. Ikke beslaglagt men faggivet. Ved Hof- og Stadsrettens Dom af 27de Januar 1844 blev J. A. Hansen frifunden med Paalæg

af Sagens Omkostninger. Aktor Prøve-Prokurator Maag.

21) Nr. 1303 for 24de Juli. Bladets første Artikel. Beslaglagt og faggivet.

22) Nr. 1304 for 25de Juli. Bladets første Artikel. Beslaglagt og faggivet.

De tre sidstnævnte Artikler bleve faggivne under Et. Ved Hof- og Stadsrettens Dom af 27de Januar 1844 blev J. A. Hansen frifunden med Paalæg af Sagens Omkostninger. Aktor Prøve-Prokurator Maag. Dommen stadfæstet af Højeste-Ret den 6te Maj 1844 med Paalæg for J. A. Hansen at betale til Aktor Etatsraad Salicath for Højeste-Ret 20 Rd. Sølv. Defensor Justitsraad Liebenberg.

23) Nr. 1321 for 10de August: „Danmarks Skjæbne“ I. Beslaglagt og undertrykt uden Sags Anlæggelse.

24) Nr. 1322 for 11te August: „Danmarks Skjæbne“ II. Beslaglagt og undertrykt uden Sags Anlæggelse.

25) Nr. 1328 for 17de August: „Kancelliet og Publikum“ II. Beslaglagt og faggivet. Ved Hof- og Stadsrettens Dom af 5te Marts 1844 blev J. A. Hansen idømt en Mulkt af 100 Rd. til Kjøbenhavns Hovedkasse, 1 Aars Censur samt Sagens Omkostninger. Aktor Prokurator d'Auchamp. Dommen stadfæstet af Højeste-Ret den 29de Juni s. A. med Paalæg for J. A. Hansen; at betale til Aktor Advokat Rotwitt for Højeste-Ret 20 Rd. Defensor Advokat Bunzen.

26) Nr. 1333 for 22de August: „Kancelli-Pro-

kuratoren" II. Beslaglagt men frigivet og ombelt.

27) Nr. 1342 for 31te August: „Stulle vi haabe eller frygte?“ Beslaglagt og undertrøkt uden Sags Anlæggelse.

Hertil komme endnu følgende private Sager, under hvilke det kongelige danske Rancelli tilstod Vedkommende friProcess mod „Fædrelandets“ Redaktør.

28) Nr. 934 for 12te Juli og Nr. 950 for 28de Juli 1842 for nogle formentlig fornærmelige Ubladelser og Beshyldninger imod Stad.hauptmand Oberst Conrad i Kjøbenhavn. Ved Hof- og Stadsrettens Dom af 9de Oktbr. 1843 bleve nogle af de paaklagede Ubladelser mortificerede og J. A. Hansen idømt en Mult af 50 Rd. til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse samt til 1 Mars Censur og Sagens Omkostninger. J. A. Hansen indankede Sagen til Højeste-Ret ved Advokat Bunsen til Undertjendelse, Tilfidesættelse og Forandring. Dommen blev stadfæstet den 29de Januar 1845 men med Paalæg for J. A. Hansen af 60 Rd. Sølvs til Aktor, Justitsraad Liebenberg og 5 Rd. Sølvs til Justitskassen.

29) Nr. 1124 for 20de Januar 1843 og Nr. 1131 for 27de Januar for nogle formentlig fornærmelige Udfald og Beshyldninger imod Politi-Retteren i Haderslev, Statsraad Schraders Embeds-Førelse. Stævningen var udstedt paa ustemplet Papir, og Hof- og Stadsrettens Dom af 1ste Maj s. A. lød derfor: „Stævningen i denne Sag afvises,“ hvorhos J. A. Hansen tilkjendtes i Kost og Tæring 5 Rd. — Da Schrader senere

forbigik Forligsprøve, affagde Hof- og Stadsretten den 25de Septbr. f. A. følgende Dom: „Denne Sag afvises.“ Denne Gang fik J. A. Hansen iig ikke tilkjendt Kost og Tøring.

30) Nr. 1159 for 24de Febr.: „En lille Nyhed fra Sorø,“ hvorefter Amtmand Stemann havde idømt nogle Bønder en Mulkt for forsømt Bej- Arbejde. Rentekammeret eftergav Bønderne Mulkten, men Amtmanden vilde ikke tilbagebetale den, før Rentekammeret havde truet ham med en daglig Mulkt, indtil han lystrede dets Ordre. Da Amtmanden forbigik Forligsprøve, affagde Hof- og Stadsretten den 25de Septbr. f. A. følgende Dom: „Denne Sag afvises.“ J. A. Hansen tilkjendes ingen Erstatning for Kost og Tøring. Ved en senere Hof- og Stadsrets-Dom af 29de Januar 1844 bleve Sigtelserne mod Stemann mortificerede og J. A. Hansen idømt en Mulkt af 50 Rd. til Sorø Amts Fattigkasse samt til 1 Aars Censur.

Saaledes bleve 1) 4 Nr. beslaglagte men atter frigivne (Litr. 10, 14, 18, 26.); 2) 5 Nr. beslaglagte og undertrykte (Litr. 12, 13, 23, 24, 27); 3) 14 Nr. jaggivne, men Redaktøren frifunden med Paalæg af Sagens Omkostninger i Henseende til 6 (Litr. 8, 9, 19, 20, 21, 22), men Omkostningerne paalagt det Offenlige i Henseende til de 8 Nr. (Litr. 1—6, 7, 11); 4) for 6 Nr.s Vedkommende blev Redaktøren idømt Mulktter til et Beløb af 800 Rd. og med Censur fra 1—5 Mar (Litr. 15, 16, 17, 25, 28, 30). 5) 1 Sag afvises (Litr. 29). En af de nævnte Retssager blev mærkværdig, eller maaske rettere berhygtet, i den

danste Rets = Historie derved, at Assessor Schack Just Gudenrath, enten af misforstaaet Embeds = Myndighed eller af Lyst til ved Haardhed mod Redaktøren af et Oppositions = Blad at gjøre sig vel = yndet og fortjent af Kancelliet, anvendte „**Band = og Brøds = Torturen**“ mod J. A. Hansen. Sagen forholdt sig saaledes. I Anledning af nogle Forklaringer, som nogle af de voterende Assessorer i Høj = og Stadsretten attraaede i den mod „Fædre = landets“ Redaktør anlagte Sag paa Grund af Artiklen „Kommissarius og den konstitutionelle Sag“ i Nr. 1056 (Littr. 8), blev J. A. Hansen stillet for første Kriminellammer den 22de April 1843, hvor Dommeren Gudenrath spurgte ham: „hvilken Mening han havde haft med den optagne Artikel, hvortil J. A. Hansen svarede, at han efter flere Maanedes Forløb ikke var istand til at erindre dette, og paa det Spørgsmaal, hvilken Mening han nu havde med Artiklen, svarede han, at, for at besvare dette, behøvede han Betænkningstid, og da Spørgsmaalet laa udenfor Sagen, ansaae han sig ikke forpligtet til at besvare det.“ Da enhver Overtalelse og Trusel fra Gudenraths Side var frugtesløs, affagde denne en Kjendelse, hvorefter J. A. Hansen, pifølge Reskriptet af 23de Oktbr. 1795, skulde hensejle paa Band og Brød, til han svarede saaledes som Gudenrath vilde have det. J. A. Hansen erklærede Appel af Kjendelsen, men trods denne Appel ereqveredes Kjendelsen.“ Efter Anmodning af Bladets Udgivere tilskrev Højesterets = Advokat Bungen samme Dag Gudenrath om at faa „den affagte Kjendelse in forma beffreven, da Udgiverne agte strax at ind

anke den som Rettens voldsomme Tvang for Højesteret." Den næste Dag mødte Advokat Bunken for Kriminellkammeret, hvor Gudenrath nægtede den forlangte Beskrivelse, ligesom han ogsaa nægtede Beskrivelsen af denne Nægtelse. Da der saaledes ad den rent judicielle Vej Intet var at gjøre, indgik Bunken samme Dag med et Andragende til Rancelliet med Besværing over Gudenraths Udfærd og med Begjæring om, at det maatte blive denne paalagt at give den forlangte Beskrivelse af Kjendelsen. Samtidig med Bunken blev J. A. Hansen fremstillet for Kriminellkammeret, og da der intet Middel stod tilbage for ham at sætte imod Magten, afgav han derpaa efter 24 Timers Vand og Brøds-Tortur, en Forklaring over den Mening, som han nu havde om Artiklen. Beretning om og en Udskrift af Forhørs-Protokollen af hvad der var passeret i denne Tortursag hentmod Slutningen af det kongelige danske Rancellies Wilkaarligheds-Regimente, er offentliggjort i „Fædrelandet“ for 1843 Nr. 1214, 15, 23, 35, 81. Da det imidlertid tør antages at være af Interesse at lære at kjende det ovennævnte Aftstykke, aftrykkes det her:

„**Udskrift** af 1ste Kriminellkammers Protokol i den kongelige Lands-Over- samt Hof- og Stadsret i Kjøbenhavn.

„Aar 1843 den 21de April blev Forhør foretaget til Oplysning i Sagen Nr. ⁸³³1843, anlagt af Prøve-Prokurator Beyer som befalet Aktor ved den kongelige Lands-Over- samt Hof- og Stadsret mod Redaktøren af Bladet „Fædrelandet“, J. A. Hansen. Samtlige i Sagen fremlagte Dokumenter bleve atterede.

„Efter Tilføjelse mødte Tiltalte, forhenværende Stomager-Mester Jens Andersen Hansen, boende i Klædeboerne Nr. 101, 2den Sal. Den inkriminerede Artikel blev ham foreholdt, og han underkastede Examination om Forstaaelsen af samme. Han svarede i den Anledning, at da det er over 5 Maanedere siden, at bemældte Artikel blev optaget i Bladet, var det ham umuligt at kunne **nu** forklare, hvorledes han forstod Artiklen, da den blev optagen; og vel har han nogen Tid der efter haft Konference med sin Defensor angaaende bemældte Artikels Indhold, hvorfor han om samme maatte henholde sig til hvad Defensor har anført i sit Indlæg; men han er alligevel ikke i Stand til at erindre, hvorledes han under den stedfundne Konference forstod enten Artiklen i det Hele eller dens enkelte Sætninger, da i saa lang Tid, som er forløben siden denne Konference, mangfoldige andre heterogene Artikler ere blevne optagne i Bladet. Han blev derefter opfordret til at gennemlæse den ovenmældte Artikel for at forklare, hvorledes han **nu** forstaar den; men han svarede hertil, at ligesom han maatte formene, at der ikke kunde være Spørgsmaal om, hvorledes han nu forstod Artiklen, men alene om, hvorledes han ved dens Optagelse havde forstaaet den, naar det kom an paa at bedømme, hvorvidt Indholdet kunde medføre Ansvar for ham; saaledes maatte han ogsaa tilkjendegive, at han ikke, efter en Gjennemlæsning her i Retten, vilde være istand til at sætte sig ind i Artiklen saaledes, at han kunde forklare sig over denne, da han, naar han første Gang gennemgaar de Redaktionen tilstillede Artikler, bruger flere Timer dertil for at bedømme om der findes noget Lovstridigt i dem, og han anfaae sig derhos først i Stand til at forklare sig over Artiklen, efter paany at have konfereret med sin Defensor, for ikke at sige Noget, som kunde komme i Strid med hvad der i Defensions-Indlægget er anført. Han tilføjede, at han tilmed ikke kunde anse sig forpligtet til at afgive Forklaring om, hvorledes han **nu** forstaar Artiklen.

„Dommeren tilkjendegav ham, at han under nærværende Forhør, som optages, efterat Sagen fra den kongelige Lands-Over- samt Hof- og Stadsret er henvist til nærværende Departement, for at han personligen kan erklære sig over den inkriminerede Artikels Indhold, ikke kan tilstedes Afgang til nogen Konference med hans Defensor, og at han er pligtig til nu at meddele den forlangte Dplysning, saafremt han er i Stand dertil. Han blev derefter opfordret til at erklære, om han forstaar Artiklen eller ikke, hvortil han svarer, at han forstaar den for sig selv, men ikke saaledes, at han kan udvikle dette øjeblikkelige for Retten. Han blev derefter igjen opfordret til at forklare sig over Artiklens Indhold, da han, naar han forstaar den, ogsaa maa kunne forklare sig herover, ligemeget om denne Forklaring afsættes ham for Retten eller andetsteds.

„Han indrømmer dette, men nægter alligevel at forklare sig, fordi han ikke dertil anseer sig pligtig, da Spørgsmaal om, hvorledes han nu forstaar Artiklen, som ovenfor anført, efter hans Formening er Sagen uvedkommende. Dplæst og ratihabert.

„Dommeren tilkjendegav ham, at det først ved Sagens endelige Paadømmelse formentligen vil blive at afgjøre, hvorvidt den Forklaring, han nu maatte være i Stand til at afgive om den inkriminerede Artikels Indhold, kan, da saa lang Tid er forløben siden denne Artikels Optagelse, lægges til Grund for Bedømmelsen af, hvorvidt dette Indhold er af strafværdig Karakter, men at han for Tiden maatte være pligtig til at forklare sig med Hensyn til den til ham skete Opfordring, og betydede Dommeren ham, at han, naar han vedblev sin Nægtelse af at efterkomme den skete Opfordring, vilde blive behandlet i Overensstemmelse med det allerhøjeste Reskript af 23de Oktober 1795, hvis Indhold blev oplæst for ham.

„Tilfalte vedblev imidlertid uforandret sit Forrige og nægtede fremdeles at efterkomme Dommerens Op-

fordring, idet han paastod, at det for ham oplæste Lovbud ikke kunde være anvendeligt i nærværende Tilfælde, hvilken Paastand han begjærede tilført, og forlangte Rettens Kjendelse. Dommeren afsagde derpaa følgende

„Kjendelse:

„Da Tiltalte, Redaktør af Bladet „Fædrelandet“, forhenværende Skomager = Mester Jens Andersens Hansen, uagtet han har indrømmet, at han forstaar den ham forelagte under nærværende Sag inkriminerede Artikel, og at han er i Stand til at forklare sig over samme, har paa Opfordring nægtet at afgive en saadan Forklaring, fordi han paastaar, at han ikke kan erindre, hvorledes han har forstaaet Artiklen ved dens Optagelse, men at en Forklaring om, hvorledes han nu forstaar den er Sagen uvedkommende, hvorfor han ikke kan anse sig pligtig til at afgive den; og den af ham saaledes anførte Grund for hans Vægning ikke findes at kunne billiges, vil han, der er gjort bekendt med det allerhøjeste Reskript af 23de Oktober 1795, men desuagtet er vedbleven med sin Nægtelse, være at behandle efter dette Reskript.

„Thi crages:

„Tiltalte, Redaktøren af „Fædrelandet“, forhenværende Skomager = Mester Jens Andersens Hansen, bør behandles i Overensstemmelse med det allerhøjeste Reskript af 23de Oktober 1795“.

„Den afsagte Kjendelse blev oplæst for Tiltalte, som ligesuldt vedblev sin Nægtelse, og begjærede Kjendelsen prøvet ved højere Ret, forinden den blev sat i Fuldbyrkelse. Dommeren tilkjendegav ham, at Kjendelsens Eksekution ikke kan udsættes efter Udfaldet af den intenderede Appel. Tiltalte blev derfor overleveret til Arrest-Forvarer Buurskou for at behandles i Overensstemmelse med den afsagte Kjendelse, og Forhøret udsat. Gubenrath.

„Aar 1843 den 22de April kontinuerede Forhøret.

„Det blev bemærket, at Dommeren havde modtaget en Skrivelse af Gaars Dato fra Højesterets-Advokat Bunkem, som Mandatarius for Udgiverne

af Bladet „Fædrelandet“. Tiltalte blev derfor fremstillet og gjort bekendt med samme Skrivelse, i hvilken Anledning han erklærede, at han i Henhold til den af ham igaar fremsatte Begjæring om Udsættelse af den affagte Kjendelses Fuldbyrkelse, indtil den var bleven prøvet ved højere Ret, maatte tiltræde den i Skrivelsen indeholdte Begjæring om, at Kjendelsen det snarest mulig meddeles in forma bestreven for at kunne som Rettens voldsomme Tvang indantes for Højeste-Ret. Den ovennævnte Skrivelse blev nu akteret, og blev det med Hensyn til samme først bemærket, at Dommeren ikke har ladet det ovennævnte Blads Udgivere underrette om, at Tiltalte var underkastet Fængsel paa Vand og Brød.

„Dernæst blev affagt følgende

„Kjendelse:

„Da det ligger i den igaar under nærværende Forhør affagte Kjendelses Natur, at dens Fuldbyrkelse ikke kan suspenderes, fordi den Tiltalte har forlangt den appelleret, hvorved dens tilsigtede Virkning vilde tilintetgjøres, og saaledes særskilt Paaanke af den ikke kan ansees fornøden, vil i Overensstemmelse med Frdn. 17de Maj 1690 den af Tiltalte fremsatte Begjæring om Kjendelsens Beskrivelse in forma ikke kunne tages til Følge.

„Thi eragtes:

„Den af Tiltalte fremsatte Begjæring om Beskrivelse in forma af den igaar under nærværende Forhør affagte Kjendelse kan ikke tages til Følge.

„Tiltalte blev gjort bekendt med foranstaaende Kjendelse, i hvilken Anledning han saavel med Hensyn til samme, som med Hensyn til den Medfart, der forøvrigt under nærværende Forhør er vist ham, reserverede det Fornødne, men erklærede sig derhos villig til nu at afgive den ham afseede Forklaring. Højesterets-Advokat Bunzen var mødt og gjort bekendt med det Reserverede, i hvilken Anledning han paa „Fædrelandets“ Udgiveres Vegne reserverede det Fornødne imod den affagte Kjendelse som formenlig Rets-Fornægtelse, hvorhos han i alt Fald

begjærede den idag affagte Kjendelse bekrævet til Appel eller anden fornøden Foranstaltning. Dommeren tilkjendegav Advokat Bunchen, at da nærværende Sag maa ansees at være Udgifverne af Bladet „Fædrelandet“ uvedkommende, kunde der ikke tages Hensyn til d. n af ham fremsatte Begjæring.

„Advokat Bunchen forlod dernæst Rettens Lokale.

„Tiltalte begjærede en halv Time til at kunne gennemlæse Artiklen med Estertanke, forinden han besvarede de Spørgsmaale, som vilde blive ham forelagte. Dette blev ham indrømmet. Da Tiltalte nu erklærede sig i Stand til at underkastes Examination, forklarede han paa givne Anledning Følgende: Den infriminerede Artikel indeholder efter hans Formening en Kommentar og Kritik over den kongelige Kommissarii Tale i Anledning af Olemøller Schyttes Andragende i den jydsk Stænder = Forsamling, hvoraf Forfatteren han søgt at udvinde et for den konstitutionelle Sag gunstigt Resultat. Med Hensyn til den paa 2den Spalte forekommende Ytring: „Seer man ej, at der nu ved den rolige Værdighed, den faste befindige Villie kan opnaas, hvad der i Almindelighed tages med Magt? Eller ønsker man hellere at erholde en Stats = Forfatning gennem voldsom Krig?“ tænker Tiltalte sig, at Forfatteren har sigtet til Historien, som vidner om, at Statsforandringer hyppig ere tilvejebragte ved en voldsom Kamp, og at det er muligt, at engang i Tiden, naar, uagtet Konge og Folk i Principet vare enige, men den Forandring, som Principet fordrede, desuagtet ikke indtraadte, Uroligheder kunde afstedkommes uden at Tiltalte har kunnet tænke sig, at saadanne Uroligheder vare at hestrygte. Han blev gjort opmærksom paa, at Forfatteren tilkjendegiver, at der nu, i for Tiden, ved rolig Værdighed og fast Villie kan opnaas hvad i Almindelighed tages med Magt, hvilket i Forbindelse med det Følgende synes at antyde, at en voldsom Kamp vilde kunne afstedkommes, naar ikke den forønskede Stats = Forandring nu indførtes; men han nægter at forstaa Artiklen paa denne Maade, da det forekommer ham, at fordi der nu er

Lid og Anledning til ved rolig Besindighed at stræbe efter Indførelsen af en friere Forfatning, deraf følger ikke, at voldsom Kamp skulde opstaa, naar den nu ikke indførtes. Han nægter at kunne tænke sig, at der i de fornævnte Øtringer ligger nogen Trusel. Han blev derefter foreholdt følgende Øtring paa 3die Spalte: „Men opfordre disse Forhold ikke os netop til at koncentrere Repræsentationen og give den Betydning, og adspurgt om, hvad han forstaaer ved denne Øtring. Han svarer, at han mener, at Forfatteren har villet tilkjendegive, at de nævnte Forhold opfordre til at lade Delegerede fra de 3 Stænder-Forsamlinger sammentræde for at gjøre Forslag til Indførelsen af en friere Forfatning. Han blev derefter foreholdt, at det siden forekommende Spørgsmaal: „Er ogsaa i saa Henseende en inarlig Indførelse af en fri Forfatning ej nødvendig?“ i Forbindelse med den ham allerede foreholdte Øtring paa anden Spalte synes at tale for, at Meningen har været, at der allerede nu var en Nødvendighed tilstede for at give Repræsentationen Betydning ved Indførelse af en friere Forfatning, som paa Grund af den samme Nødvendighed maatte indføres med Magt, naar Regeringen ej vilde give efter for Folkets formenlige Fordringer herom; men han nægter at kunne tænke sig, at dette har været Forfatterens Mening. Han blev fremdeles foreholdt de paa 3die Spalte forekommende spørgsmaalssviis fremsatte Sætninger, der begynde med i: „Vil Regeringen uden Folkets Samtykke vove at indsætte en fremmed Fyrste til Herster over Danmark?“ og ende med „skulde kunne disponere over det Rige, der blev anbetroet ham“, og adspurgt om, i hvilken Hensigt han tænker sig disse Spørgsmaal fremsatte. Han nægter i den Anledning at tænke sig, at de skulde indeholde en Udtalelse af den Mulighed, at Kongen eller Regeringen skulde ville gjøre det, som Spørgsmaalene indeholdte, hvorimod han forstaaer dem som Exempler paa Noget, som Konge og Regering aldrig kunne ville gjøre, og han kan ikke tænke sig, at den kort efter forekommende Øtring:

„Selv forudsat, at Regeringen vilde undvære Fol-
kets Deltagelse ved Afgjørelsen af dette Livsspørgs-
maal etc.“ skulde være til Hinder for at forstaa de
ham foreholdte Spørgsmaal paa den Maade, han
som nys anført forstaaer dem, hvorimod han mener,
at nysnævnte Ytring: „Selv forudsat etc.“ endog
bestyrker hans Mening. Endelig blev Taltale fore-
holdt de paa 4de Spalte forekommende Sætninger,
som begynde med: „Hvo har splittet de danske
Stænder-Forsamlinger?“ og ende med: „skulde an-
vise“, i hvilken Anledning han forklarede, at Forfat-
teren efter hans Formening derved alene har villet
ansøre en Del Exempler paa, hvorledes Regeringen
anseer henhørende under sin egen Ressort, hvad der
angaar det mere Detaillerede i Forholdenes Ordning,
og at den derfor ikke kan ville, at de Delegerede
skulle fremkomme med detaillerede Forslag, hvorimod
han nægter at tænke sig, at Forfatteren ved de samme
Sætninger har villet antyde nogen Betydelse over
Regeringens Handlinger eller Beskyldninger for be-
gaaede Misgreb.

„Han forklarede dernæst quoad generalia — —.“
„Forelæst og ratihaberet med Bemærkning, at hvad
han ovenfor har forklaret, angaaende den inkrimi-
nerede Artikels Indhold, ifkun angaar hvorledes
han ved dens Gjennemlæsning idag har forstaaet
den, hvorimod han maatte gjentage sin tidligere
Paastand om, at han ikke seer sig i Stand til at
erindre, hvorledes han har forstaaet Artiklen, da den
blev optagen i Bladet.“

Hvor megen eller hvor liden Part J. A. Han-
sen havde i Indholdet af de Artikler, der bleve
beslaglagte, undertrykte eller retsligt forfulgte, kunne
vi ikke paavise; men det juridiske Ansvar maatte han
bære, og som vi have seet, var dette et tungt An-
svar, selv om det maa indrømmes, at de mange
Sags-Omkostninger og Mulktter tilfløde ham fra Folk,
der følte varmt for den betrængte Presses Nød og

havde Willie og Evne til at komme den til Hjælp med Midler, hvorved den fattes istand til at fortsætte Kampen i Folkets Frihedskamp. Han har altsaa ogsaa fra hin Tid Krav paa Folkefrihedens Benner's Paastjønneelse.

Ligesom den idømte Censur for J. A. Hansen medførte, at han maatte fratræde „Fædrelandets“ Redaktion, saaledes medførte den naturligvis ogsaa, at han maatte overdrage Redaktionen af „Almuevennen“, hans eget Blad, til en Anden. Han vedblev imidlertid Udgivelsen af „Almuevennen“, der vandt mere og mere Udbredelse. Hertil bidroge for Størstedelen de fuldkomne lovlige Bonde-Bevægelser i 1845 i Dds-Herred og paa det øvrige Hølbæk-Amt; Kancelliets berngtede Forbud af 8de Nov. i A. mod Bondemøder og de mange Vilkaarligheder, der alle vegne udøvedes mod Bønderne især fra Gods-ejeres og Præsters Side. J. A. Hansen blev nemlig ingen ligegyldig Tilskuer ved disse Bevægelser, men lod „Almuevennen“ være en udholdende og hensynsløs Talsmand for Bøndernes og overhovedet Vægfolks Ret, navnlig ved at offentliggjøre alle de Vilkaarligheder, der kom til hans Kundskab. Men hine Bonde-Bevægelser og hint Forbud, der bestandig vil staa som en Skamplet paa det kongelige danske Kancelli, især dets vigtigste Medlemmer Excellencerne Stemann og Ørsted, fik endnu en anden og vigtigere Indflydelse; de foranledigede, at „Bondevennernes Selskab“ blev stiftet den 5te Maj 1846 af Kapitain Tscherning (som Formand), Profurator Balthasar Christensen, Kammerraad Drewsen, Etatsraad B. Povelsen og Kapitain,

Proprietær Jespersen til Grønnebjerggaard. Dette Selskab valgte nemlig „Almuevennen“ til sit Organ i Pressen, og dette Blad og J. A. Hansen fik som en Følge heraf en meget stor og udstrakt Indflydelse. Endnu en anden Omstændighed bidrog meget til hans forøgede Popularitet. Et stort Antal af Holbæk og Sorø Amts Bønder foranstaltede nemlig et Festmaal i Holbæk den 6te April 1847 til Ære for Stænder-Deputeret Balthasar Christensen. Ved denne Fest, der bivaanedes af Advokat Lehmann, Skolelærer Gleerup og J. A. Hansen, tilvandt den Sidste sig en meget stor Opmærksomhed ved et Foredrag, han holdt angaaende Emancipation eller Frigjørelse for Bondens Person. Vi anføre her et Brudstykke af dette Foredrag:

„Ville Bønderne spørge — sagde Taleren — hvad det var, de selv kunde gjøre for deres Personers Emancipation, og som de hidtil ikke havde gjort, saa vilde han svare: De taale endnu uden Modsigelse, at Andre tiltale dem saaledes som De ikke igjen tiltale Andre; De taale endnu uden Modsigelse, at enhver kjoleklædt Laps tiltaler Dem med „Du“, medens han vilde anse sig fornærmet paa det Føleligste ved at faa et „Du“ igjen. Intet var mere til Hinder for den ønskede Emancipation end denne forkastelige og nedværdigende Skik, og Ingen kan affkaste den uden Bonden selv, medens det for ham er en let Sag, der kan iværksettes hvad Djeblig han vil. Taleren foreslog derfor, at en Forening af Bønder besluttede at udstede en offentlig Bekjendtgørelse om, at de fra den 20. Juni førstkommende (den 59de Marsdag fra Stavnsbaandets Løsning) vilde tillade Enhver, hvem det end maatte være (med Undtagelse af Kongen) paa samme Maade, som han tiltaler dem. Hvo der besluttede sig hertil, han viste, at det virkelig var hans Alvor at vilde have sin Person emanciperet, og hvo der ikke kunde be-

stemme sig hertil, vilde han raade, aldrig mere at tale om Emancipation. Skulde Nogle mene, at de, ved at tage en saadan Beslutning, vilde udsætte sig for altfor haarde Kampe, saa var han (Taleren) saa heldig, at han just til disse Kampe, der forresten slet ikke vilde være farlige, kunde give dem Anvisning paa gode Vaaben. Der var engang en Kancelli-Sekretær, som havde et godt „Sværd,“ der ikke brugtes for Djeblikket, og hos en statistisk Professor kunde de saa et „Skjold,“ som denne nu ikke behøvede selv. Den Første havde lovet, at hvis han var Bonde, skulde han vel vide at seje de „Benessikkere“ og „de stumpskjødede Skrивerdrengene,“ der turde vove at hyde ham et „Du,“ thi derved holdtes han i en upassende Afstand fra de andre Stænder; og den Sidste havde tiltraabt Bonden i en Forsamling af Bønder, „at Jngen i Livet bliver taget for mere, end han selv giver sig,“ og „at Betingelsen for at blive respekteret af Andre, er, ikke blot at fortjene, men ogsaa at jordre det.“ Med disse Vaaben, Ussings Sværd og Davids Skjold, vil Kampen blive let og Sejren vis. — Han endte med, paany at opfordre Bondestanden til at tiltræde en saadan Bekjendtgjørelse som foreslaaet, hvorefter Alle og Enhver havde sig at rette, og for Skade at tage vare.”

Folkemøderne bleve nu hyppigere. Af saadanne nævnes her kun 4, nemlig: den 20de Juni 1847 afholdtes en stor Bondefest paa Langeland, efter Foranstaltning af Gaardmand Niels Christophersen i Torpe, til Erindring om Stavnbaandets Løsning; den 16de Juli afholdtes med Kancelliets Tilladelse en af 4 til 5000 Mennesker besøgt Folkfest paa Ulkestrup Mark paa Holbæk Amt; den 23de Juli afholdtes „Bondevenernes Selskab“ første Aarsmøde i Kjøbenhavn, hvortil henved 100 af Selskabets Distriktsformænd og

andre Medlemmer fra Sjælland, Møen, Falster, Lolland, Langeland, Læsø og Fyen havde indfundet sig, og den 18de September afholdtes en stor Folkfest ved Ræst ved. Ved alle disse og flere Lejligheder vandt „Bondevennerne“, deres Organ og J. A. Hansen fortjent Anerkjendelse. Denne blev ham navnlig tildelt gennem en af Fr. Barfod ved hint Aarsmøde udbragt humoristisk Skaal med det Ønske: „Gid enhver Almuesmand i det mindste i dette Stykke (at give Svar paa Tiltale, saaledes som J. A. Hansen tidligere havde foreslaet i Henseende til „Du“) bliver en ærlig Mand, og det snart!“ — J. A. Hansen udbragte ved samme Lejlighed en interessant Skaal „for hver den, der er sig bevidst og vil være bekjendt, at han hører til Folket! for Folket!“ Det kunde saaledes ikke fejle, at J. A. Hansen Tid efter anden maatte erhverve sig større og større Anseelse og Indflydelse.

Trængselstiden for Danmark hastede mod sin Grav, Christian den Ottende vandrede den 20de Januar 1848 til sine Fædre, og med Frederik den Syvendes Tron-Bestigelse oprandt Danmarks Frihedsvaar, der kaldte alle sande og falske, alle varme og kolde, alle uegennyttige og beregnende, alle selvstændige og censurbundne Frihedsvenner frem til nyt Liv, til virksom Raad og Daad i talrige Folkemøder. Det var i sin naturlige Orden, at en Mand som J. A. Hansen ogsaa blev greben stærkt af den nye Tidsaands mægtige Strømninger og Bølgeslag. Da derfor det kongelige Reskript af 24de Januar og den kongelige Resolution af 28de Januar havde anordnet, at samtlige for Li-

den for Metterne verserende Sager angaaende politiske og Presse=Forfeelser maatte bortfalde, den tilbagestaaende Censurtid for domfældte Forfattere opbære og disses endnu ikke erlagte Bøder eftergives, da overtog J. A. Hansen, hvis Censurtid først vilde været endt den 2den Septbr. f. A., den 2den Febr. atter Redaktionen af „Almuevennen,“ der siden 6te Septbr. 1843 var blevet besørget af D. Widvad, Fr. Barfod og Chr. Mandrup, medens han var under Censur; og da Valgloven af 6te Juli 1848 angaaende Valgene til den grundlovgivende Rigs=Forsamling var udgaaet, fik han især Lejlighed til at vise, at han var en Søn af den nye Tid. I en Artikel i Nr. 48 af „Almuevennen“ (for 21de Juli) med Overskrift „de forestaaende Valg til en Rigs=Forsamling“ skriver han blandt andet saaledes: „Vi tro strax at burde udtale os bestemt fra raader med de Mænd, som i Stænderne have talt eller stemt for Kongevalgene. Denne Bestemmelse er nemlig saa ufolkelig og saa farlig for Friheden, at de Mænd, som have kunnet billige den, ikke kan betragtes som virkelig folkeligsindebe Mænd; ikke kan antages at ville ved andre Lejligheder vise mere Konsekvents og Fasthed, end de her have vist. Vi vide meget vel, at denne Udtalelse vil forstærke os flere af vore hidtilværende politiske Benneres Misfornøjelse; men vi sætte Sandheden over Personerne, og det er netop det vi brejde dem, at de af Hensyn til Ministeriets Personer ere blevne Sandheden utro, idet de have stemt for noget, som de i Principet forkaste.“ Han opregner derpaa 26 Stænder=Deputerede af den ros=

kildste Stænder-Forsamling, som have tiet eller stemt for kongevalgte Medlemmer af den kommende Rigs-Forsamling, og tilføjer, at alle de jydste Stænder-Deputerede gjorde det samme med Undtagelse af Rbm. Kée af Aalborg, som var den Æneste, der i Viborg stemmede imod Kongevalgene. Blandt hine 26 vare Prof. Clausen, Grosserer A. Hansen, Kandidat H. Hage, Pastor Bindebøl, Overauditør Hall, Grosserer Dunsfeldt, Biskop Mynster, Grosserer Meinert, Mag. Hammerich, Prof. Larsen, Prof. Schouw, Borgermester Steenfeldt. Han slutter Artiklen med de Ord: „Vi fraraade alle disse Mænds Valg, fordi de, ved et saa overordenlig vigtigt Spørgsmaals Afgjørelse, have lagt for Dagen, at de, naar Friheden og Ministeriet gaar hver sin Vej, da heller følge Ministeriet end Friheden, hvilket Folket ingenlunde er tjent med.“ Dette fuldkommen aabne og ærlige, folkelige Skridt af J. A. Hansen vakte en uhyre Opsigt og Forbitrelse; og „Fædrelandet,“ der allerede i Martsdagene fra et Oppositions-Blad var blevet et Regerings-Blad (monrad-knutts), foer strax igjennem tre Nr. i Harnisk mod „Almuevennen“ til Fordel for de Stændermænd, der havde stemt for Kongevalg. J. A. Hansen lod ikke vente med Svar paa Tiltale i en gennem fire Nr. gaaende Artikel med Overtskrift „Hvem bør Folket ikke vælge til Rigs-Forsamlingen?“ og hvilken han, efterat han „paa denne Vandring har maattet følge „Fædrelandets“ knudrede Veje og viltsomme Stier,“ ender med den Erklæring: „Kongevalgene ere absolut ufølgelig og farlige for Friheden.“

Ligesom „de Nationale“ havde varetaget de nationale Interesser i Møder i Kasino, saaledes havde „Nimandselskabet“ og „Solennitets-Folkene“ med Etatsraad Schouw og Professor Clausen i Spidsen „inden lukkede Døre“ og i Universitetets Solennitets-Sal drøftet det Hensigtsmæssige i at arbejde for „intelligente Valg.“ Som Talsmænd for Folkets Rettigheder, for hvilken man paa de nævnte Steder ikke kunde eller vilde aabne Øjet, dannede nu Balthasar Christensen og nogle andre Mænd „Valgreform-Foreningen i Kjøbenhavn,“ og paa et Møde i Hippodromen den 8de August, der var besøgt af omtrent 2000 Personer, valgtes en midlertidig af 15 Mænd bestaaende Bestyrelse for Foreningen, hvoriblandt Alberti, B. Christensen, Gleerup, J. A. Hansen, Ploug og Spandet. I Møderne den 14de og 16de August, i hvis Forhandlinger J. A. Hansen tog en meget virksom Del, drøftedes Spørgsmaalene om Folkets konstitutionelle Rettigheder. Ploug udtraadte imidlertid af Bestyrelsen.

Efter Forhandlingernes Ophør den 16de August gjenvalgtes Bestyrelsen med en stor Majoritet med det Hverv, at virke i den omhandlede Sags Interesse. Det er dog maasse især J. A. Hansen, der fortjener Æren for med Dygtighed og Udholdenhed at have gjort dette, navnlig igjennem „Umuervenneren,“ men han udsatte sig rigtignok ogsaa derved for de heftigste Angreb igjennem Pressen, især gennem „Fædrelandet,“ som i Valgkampen samlede „hele det Schouw=Clausenske Parti“ med hele „Dannelsen,“ hele „Intelligentsen,“ alle „den lovlige

Friheds" Benner, hele Selskabets „Blomst" omkring sig, og „Fædrelandets" Banstraale over „Bondevennerne" slyngedes nu tillige over Demokraterne fra „Hippodromen," hvem man tillagde Navnet „Hippodromedarerne;" ja hele Hovedstadens Presse fordømte næsten ubetinget og enstemmig baade „Bondevenner" og „Hippodrom-Mænd." Den bredte sig dernæst, med en Smitsots Hidfighed, til samtlige Provindser og næsten hele Provindspressen. Et eneste stor Kamestrig gif derfor igjennem hele Landet over disse Folke-Fordærvere, disse Anarkister, Republikanere og Kommuniste; navnlig i Jylland var Forsærdelsen almindelig." At man fik Svar som man fortjente af J. A. Hansen, den kommunistiske „Almuevens" Redaktør — forhen „Skomager," overbevises man om ved at gjennemlæse de allerede nævnte Artikler med Overskrift „Hvem bør Folket ikke vælge til Rigs-Forsamlingen?" som „Almuevennen" indeholder i Juli og August i 1848.

Ved Valget den 5te Oktober til den grundlovgivende Rigs-Forsamling valgtes J. A. Hansen for Svendborg Amts daværende 1ste Valgfreds (Studtjåbing). Han sejrede saaledes, til ikke ringe Ergrelse for alle Medlemmer af det intelligente „Mimandselskab", alle „Solennitets-Folk" og Præsteskabet over „den dygtige og geniale Provst Plesner, Husmandsstandens Talsmand ved mere end en Lejlighed," og deltog derpaa som Medlem af hin Forsamling i dens Forhandlinger i 1848—49. Siden den Tid er han stadigt bleven gjenvalgt sammesteds som Medlem af Folkethinget.

Den 20de Maj 1851 indtraadte J. A. Hansen

som Medlem af Bestyrelsen for „Bondevener-
nes Selskab,“ hvilket han hidtil har vedblevet at
være i Forening med hans Forretninger som Sel-
skabets Sekretær og Kassierer.

Aaret 1853 blev, formedelst Toldgrænse- og
Arvesølge=Sagen, et Bevægelses og Kampens
Aar for det danske Folk. Blandt de Forreste paa
Stuepladsen for denne Bevægelse og Kamp træffe vi
ogsaa J. A. Hansen, der som Folke-Repræsentant,
Bestyrelses-Medlem for „Bondevenerne“, Redaktør
af „Almuevennen“ og Medbestyrer af „Folkeven-
nernes Selskab“ i Kjøbenhavn, hvoraf han
havde været Medstifter den 16de Februar samme
Aar, udfoldede en alvorlig, dygtig og utrættelig
Virksomhed. Under Arvesølge=Sagens Behandling
i „den forenede Rigsdag,“ lagde han endog en saadan
Skarpsindighed for Dagen, at man hørte Profesør
Statsraad J. E. Larsen uvilkaarlig at henkaste føl-
gende Ord om ham til nogle Omgangsvener og
Landsfrænder: „Hvis den Mand var kommen til at
studere, havde han taget Luven fra alle os Andre!“
De nævnte Sager fandt deres Afgjørelse efter Re-
geringens og Flerheden af det danske Folks davæ-
rende Ønske; men de „Nationale“ snyste af Harme,
og deres toneangivende Blade overdængede navnlig
J. A. Hansen med de mest usøgte Haansord, der
fandt et villigt og højt Ekko rundt om i Landet.
Det er nemmere at istemme et Skrig, end at tænke
over Marsagen til det.

Meget varlede om, at hin Bevægelse og Kamp
vilde blive fortsat endnu i længere Tid, idetmindste
gjennem Aaret 1854. Da det nu var en Kjends-

gjerning, at Hovedstadens Blad-Literatur manglede et Organ, der værnebe om de Anstuelser og Bestræbelser, der gjorde sig gjældende hos Rigsdagens „Venstre“ og det store menige Folk, som detrepræsenterede og da det Ønske derhos fra flere Sider udtalte sig for at erholde et saadant Organ i Hovedstaden, tilkjøbte Lærer og Folkethings-Mand D. E. Rugaard sig den 7de Januar 1854 Bladet „Morgenposten“, der allerede den 16de Februar næstefter gif over til en fælles Ejendom for et Interessentskab, bestaaende af Balthasar Christensen, D. E. Rugaard og J. A. Hansen. Redaktionen af dette Blad blev besørget af Rugaard, medens de to andre Interessenter, især den Førstnævnte, vare flittige Medarbejdere. J. A. Hansen var nemlig den 25de Januar samme Aar bleven Medstifter og Medbestyrer af „Den danske Haandværker-Forening“, og ved hans Mellemkomst blev „Morgenposten“ nu for en længere Tid Organ for „Folkvennernes Selskab“ og „Den danske Haandværker-Forening.“ De Artikler, han leverede, angik for Størstedelen Næringsforholdene.

Hvad man havde anet, gif i Opfyldelse. Ikke blot de heftigste Forfatnings-Kampe, men ogsaa de vilkaarligste Presse-Forsølgelser begyndte efter Ministeriet Ørstedes Foranstaltning paa lignende Maade, som i Presse-Forsølgelsernes mest berhyggede Aar i Rancelliets og Stændernes Tid. Her bør omtales en Sag, der idetmindste i nogen Henseende ogsaa berører J. A. Hansen. For „Morgenpostens“ Bedkommende maatte nemlig sammes Redaktør føle Bægten af det fulde juridiske Ansvar i 4

Generalfiskal=Sager, hvorunder Artikler i 10 Nr. vare indbragne; som Redaktør af „Almuevennen“ maatte J. A. Hansen føle det samme Ansvar i 1 Generalfiskal=Sag. Da de Trykkefriheds=Sager, som J. A. Hansen paadrog sig som Redaktør af „Fædrelandet“ i 1842—43 tidligere ere blevne anførte, tør det ansees for at være i sin Orden ogsaa her at nævne den Generalfiskal=Sag, han paadrog sig i 1854, med andre Ord 5 Aar efter den danske Grundlovs=Forfatnings Indførelse, i det Aar, da Aristokrati, Bureaukrati og Reaktion frækt rejste sit Hoved og glædede sig til, at Absolutismens Dage med alle dens Betsignelser nu vilde vende tilbage. Det var for følgende 4 Nr. af „Almuevennen“:

1) Nr. 92 for 21de April: „Ministeriet Ørsted.“ I.

2) Nr. 96 for 25de April; „Ministeriet Ørsted.“ II.

3) Nr. 112 for 16de Maj: „Ministeriet Ørsted.“ III, samt for Artiklen i samme Nr.: „Grundlovens 5te Marsdag.“

4) Nr 118 for 23de Maj: „Offenlige Tilstande og Personer.“

Alle disse 4 Artikler bleve efter Justits=Minister Ørsteds Ordre af 26de og 27de Maj indbragne under en Sag, under hvilken Generalfiskal Statsraad Blechingberg nedlagde Paastand om Straf efter § 6 eller i andet Fald efter § 9 i Presseloven af 3die Januar 1851 for J. A. Hansen, „formedelst Fornærmelser mod Ministeriet eller de enkelte Ministre.“ Ved Kriminal= og Politi=Retten's Dom af 2den December kjendte Retten, at J. A. Hansen bør dels

for Generalfiskalens, dels for Justitiens Tiltale i denne Sag fri at være. Sagens Omkostninger samt Salæret til Generalfiskalen paalagdes det Offentlige. Ved den kongelige Resolution af 30te December angaaende almindelig Amnesti i Henseende til Presse-Forholdene acqviiescerede det Offentlige ved denne Dom.

Ministeriet Orsted var ved mangfoldige og frihedsfjendiske Handlinger i Løbet af Sommeren blevet jaa grundigt hadet af næsten hele Folket, at det var intet Under, at der strax, da Rigsdagen var traadt sammen den 2den Oktober, paatænktes alvorlige Skridt imod samme fra Folke-Repræsentationens Side. I Folkethingets 5te Møde den 5te Oktober, indbragte saaledes Professor Hall et Forslag til en Adresse til Kongen som Svar paa Trontalen, „for at det kunde blive klart, i hvilken Stilling vi staa til Regeringen,“ og Hofjæger-Mester Tutein et Forslag om Nedsættelse af en Undersøggelses-Kommission, i Henhold til Grundlovens § 50, for derefter at gjøre Forslag til Aktions-Ordre imod Ministeriet, navnlig paa Grund af Forordningen af 26de Juli 1854. Der nedsattes Udvalg angaaende begge Forslag, og J. A. Hansen fik Sæde i dem begge, og det samme var Tilfældet i Henseende til det Udvalg, der blev nedsat for at tage under Overvejelse et af Monrad indgivet Forslag om, hvorledes det hvilende Forslag til Forandringer i Grundloven bør fremmes. Da den nævnte Adresse, der navnlig ved Monrad og J. A. Hansen blev til det den blev, var endelig vedtaget den 17de Oktbr., vedtoges det paa Forslag af Formanden Rotwitt, at den

fulde overbringes Kongen ved en af 5 Medlemmer bestaaende Deputation, hvori de to Viceformænd (Monrad og Broberg) samt Ordføreren (Hall) fulde have Plads. Som de to andre Medlemmer valgte Folkethinget M. Drewsen og J. A. Hansen. Formanden ønskede nemlig ikke selv at være Medlem af Deputationen. Den 19de Oktbr. blev Adressen overrakt Kongen paa Frederiksborg Slot, den 20de formaaede Ørsted Kongen til i et strengt aabent Brev til Folkethinget at opløse dette, og den 21de oplæste Ørsted dette Brev midt under Folkethingets Forhandlinger, da Jngen anede det. Da var det, at Præsten Lindberg udbragte et: „Danmarks Riges Grundlov leve ukrænket!“ — at Folkethingets Medlemmer i Forening med de talrige Tilhørere istemte et: „Formanden leve!“ — at Tilhørerne udbrød enstemmigt: „Rigsdagen leve!“ hvilke Udraab tilfammen ledsagedes af de mest stormende Hurraer; og da var det endelig, at medens Medlemmerne af Ministeriet Ørsted i vild Flugt ilede ud af Folkethings-Salen, et andet højt lydende Raab lød fra Tilstuerne, Raabet: „Ministrene dø!“ — Et kongeligt aabent Brev af 20de Oktbr. appellerede til „Kjernen“ af det danske Folk, „Kjernen“ svarede den 1ste Decbr., Ministeriet Ørsted blev „folkedømt“ og maatte derfor nødes til at trække sig tilbage og give Plads for andre Mænd, efter først at have aabnet en faretruende Kløft mellem Konge og Folk.

I 1855 deltog J. A. Hansen i Forening med flere Andre i at stille Forslag til Rigsrets-Aktion imod det afgaaede Ministerium paa Grund af For-

ordningen af 26de Juli 1854, ligesom ogsaa med at stille „Forflag til Rigsrets-Tiltale imod flere forhen-
værende Stats = Ministre og Valg af en offentlig
Anklager.“

For ikke at blive for vidtløftig, maa vi her for-
bigaa mange Ting, der kunde være vel stiftede til
at belyse J. A. Hansens Virksomhed i og uden-
for Rigsdagen. Kun skal det endnu bemærkes, at
han den 1ste Marts 1855 valgtes som Formand for
„Holbæk Amts Brandforsikrings = Selskab“
fra 1ste Maj af at regne, og senere stadigt er blevet
gjenvalet, samt at han den 8de Januar 1856 blev
valgt af Folkethinget som Medlem af Rigsraadet,
i hvis Samlinger han hidtil har deltaget.

Inden denne korte Skildring af J. A. Han-
sens Liv og Levnet sluttes, bør det nævnes, at han
i Rigsdagens 1ste Session var Medlem af 3 Ud-
valg; — i 2den Session var Medlem af 3 Ud-
valg; — i 3die Session indgav han 2 Lovfor-
slag; — i 4de Sessions tre Samlinger indgav
han 4 Lovforslag, var Medlem af 12 Udvalg og
stillede en Forespørgsel; — i 5te Session indgav
han 4 og var Medstiller af 1 Lovforslag samt var
Medlem af 1 Udvalg; — i 6te Session indgav
han 5 Lovforslag, var Medlem af 10 Udvalg og
stillede 3 Forespørgsler; — i den ekstraordinære
Session 1855 var han Medlem af 1 Udvalg; —
i 7de Session indgav han 4 og var Medstiller af
1 Lovforslag, var Medlem af 9 Udvalg og stillede
1 Forespørgsel; — i 8de Session indgav han
4 og var Medstiller af 3 Lovforslag, var Medlem
af 9 Udvalg og stillede 3 Forespørgsler; — i 9de

Ses sion indgav han 1 og var Medstiller af 2 Lovfor-
 slag samt var Medlem af 5 Udvalg; — i 10de
 Ses sion indgav han 2 og var Medstiller af 5
 Lovfor-
 slag samt var Medlem af 9 Udvalg; — i
 11te Ses sion indgav han 1 og var Medstiller af
 3 Lovfor-
 slag samt var Medlem af 7 Udvalg; — i
 12te Ses sion indgav han 1 og var Medstiller af
 1 Lovfor-
 slag samt var Medlem af 13 Udvalg; —
 i 13de Ses sion indgav han 2 og var Medstiller
 af 2 Lovfor-
 slag, var Medlem af 10 Udvalg og stil-
 lede 2 Forespørgsler; — i 14de Ses sion indgav
 han 2 og var Medstiller af 2 Lovfor-
 slag, var Med-
 lem af 12 Udvalg og stillede 3 Forespørgsler —
 tilsammen 49 Lovfor-
 slag, 97 Udvalg og 12
 Forespørgsler.

Hvad J. A. Hansen har virket i alle de for-
 annævnte Stillinger til Dplysning og Fremme af
 det store menige Folks Ret, vilde der mangle Plads
 her til endog kun i flygtige Omrids at antyde;
 men man kan gjøre sig et lille Begreb derom, naar
 det erindres som en Kjendsgjerning, at der næppe
 er nogen dansk Mand, ikke engang Oberst Tschern-
 ning og Procurator Balthasar Christensen
 undtagne, der saaledes som J. A. Hansen er ble-
 ven lagt for Had og forfulgt gennem Pressen og
 paa mangel anden Maade, med de skammeligste og
 mest hudflettende Betegnelser og Bestyldninger. En
 Ting have dog selv hans argeste Fjender —
 og til dem hørte ikke blot alle indtil Grundlovens
 Givelse privilegerede Stænder og Folkelasser, men
 ogsaa Mangfoldige blandt dem i det store menige
 Folk, der vare for sløve eller beregnende til

at lukke Dørene op for Sandheden — en Ting, sige vi, have Alle Tid efter anden maattet nødes til at erkjende, fordi det vilde grændse til Vanvid at benægte det, og det er J. N. Hansens — overordnede Skarpsindighed, fremragende Dygtighed og utrættelige Udholdenhed.

Denne Erkjendelse har fra hans Venners Side givet sig tilkjende gennem ikke faa og med talrige Underkrifter forsynede Tak-Adresser til ham fra forskjellige Egne af Landet; den samme Erkjendelse gav sig tilkjende, da han sidstafvigte 7de Januar fyldte sit 57de Aar. I denne Anledning foranstaltede henved 60 Medlemmer af Rigsdagens tvende Afdelinger et Festmaal til Ære for ham, ved hvilket man fra alle Sider ydede ham den Anerkjendelse, hvortil han tilfulde har gjort sig fortjent Ved samme Lejlighed bleve følgende Sange affungne:

Der sad engang i trange Aar
 En simpel Almuesmand,
 Han havde alt i flere Aar
 Brudt Hoved og Forstand;
 Thi mens han drev sin Profession,
 Han søgte hid og did
 :: At finde Folkets Skytsepatrion,
 Som bringer den gode Tid. ::

Men det var ikke gjort som sagt,
 Der skulde mere til;
 Thi Adelskab og Embedsmagt
 Tilfammen drev sit Spil.
 Mod disse skulde Kampen staa,
 Dog under Slæb og Elid;
 :: Han skinted' mangt et Forbud paa:
 Snart kommer den gode Tid. ::

Dg se, det Gyldenaar oprandt,
 Da dette Sandhed blev,
 Da hvad han søgte, klart han fandt
 I Folkets Frihedsbrev,

Da Krigsgubinden Sværdet sang;
 Men gennem Kamp og Strid
 :: Dog Danmarks gode Engel sang:
 Nu kommer den gode Tid. ::

Da Folket fik sit Frihedsbrev
 Af Fred'riks Kongehaand
 (Hvortil ham Kjærligheden drev),
 Da løstes mangt et Baand;
 Da blev vor Mand og draget frem,
 Fil Frugten af sin Flid;
 :: Da sang Smaa-Alfer i hans Hjem:
 Nu kommer den gode Tid. ::

Nu sidder han i Folkets Raad
 Og taler Folkets Sag,
 Og driver det til kraftig Daad,
 Imens det end er Dag;
 Nu staa'er han for dets Ret paa Vagt
 Og for dets Fremtid blid,
 :: Og gi'er kun Folket derpaa Agt,
 Saa kommer den gode Tid. ::

Nu sidder han i denne Kredts
 Og holder Fødselsfest,
 Og vi nu sidde her tilfreds
 Om ham vor Ven, vor Gæst,
 Og synge, saa det høres kan
 Udover Kredsen viid:
 :: Gid mange Mænd vi saa som han,
 Saa kommer den gode Tid. ::

Gid altid om hans Kredts maa staa
 Et trofast Bennelag,
 Og ærlig ved hans Side staa
 Som Mænd paa Kampens Dag,
 Og gid hans Aften blive saa
 Med Freden mild og blid,
 :: At han med Sine synge maa:
 Nu kommer den gode Tid. ::

(P. E. Olsen.)

Mel: Den tapre Landsoldat.

Da Fredrik Follegod,
 Da Fredrik Follegod,
 Til Thinge stævne lod,
 Ja, til Thinge stævne lod,
 I Krigens første Aar,
 I Danmarks Frihedsaar,
 Da blev der Fryd og Gammen i Hytte, Hus og Gaard;
 Da sagtned' Tang og Hammer, da standsed' Søl og Naal;
 Da Trællens Kryst sig hæved' med Blik mod Friheds Maal,
 Og under Sværdelag man jubled' højt mod Sky:
 Hurra! Hurra! Hurra!

I Kongens Kjøbenhavn,
 I Kongens Kjøbenhavn,
 Med ægte Bondenavn,
 Ja, med ægte Bondenavn,
 Der boede en Mand,
 Som var fra Langeland,
 Hans Navn var **J. A. Hansen** — han var af Haandværks-
 stand —
 Hans Søl og Læst og Spanderem var henlæggt i en Krog.
 Om Lov og Ret for Menigmand han grubled' i hver Bog.
 Hans Tankelyst var klart, hans Handlekraft var stærk.
 Hurra! Hurra! Hurra!

Han spidsede sin Pen,
 Han spidsede sin Pen,
 Og skrev sin „Almueven“,
 Ja, han skrev sin „Almueven“,
 Thi „Bondenavn“ han var
 Og „Hippodromedar“,
 Og „pøne Folk“ ham kaldte en ussel, topmaalt Nar.
 Men J. A. Hansen smaale, han tænkte nok forvist:
 Den leer dog allerbedst, som kan le til allerfidsst!
 Han derfor ændsed' Epot som Sandet for sin Fod.
 Hurra! Hurra! Hurra!

Som Folkets kaarne Mand,
 Som Folkets kaarne Mand,
 Fra Den Langeland,
 Ja, fra Den Langeland,
 Han treen paa Thinge frem,
 Og prøved' Dygt med hvem,
 Der narre vilde Løgsfolk for hvad, der tilkom dem,
 Og Dysten tung og vældig var tidt og mangen Gang,
 Men J. A. Hansen kraftigt og snildt sit Væрге svang.
 Han falde kunde, men — ej overgive sig.
 Hurra! Hurra! Hurra!

Hvad blev den Gjøves Løn?
 Hvad blev den Gjøves Løn?
 Hvad høsted' Folkets Søn?
 Ja, hvad høsted' Folkets Søn?
 Blev han blandt dennem talt,
 Paa hvem en Guldbregn faldt
 Af Stjerneflugt og Andet, der er for Daarer Alt?
 Nej! J. A. Hansen ændsed' ej Daarers Flittergland!,
 For Dingeldangel-Bæsen han aldrig har høst Sands,
 Og hidtil gif han fri for saadan Straafeløn.
 Hurra! Hurra! Hurra!

En anden Løn han fik,
 En anden Løn han fik.
 Vel var det, saa det gif!
 Ja, vel var det, saa det gif!
 „Han er en Kommunist“,
 Og „Thingets Standalist“,
 „En gulgrøn Pindhugger“ til Syvende og Sidst!
 Saa lod „Intelligentsens“ Dratelsprog med Klem,
 Og tallet være Forken, hvorfra det Sprog kom frem!
 Det aabned' Manges Blik for Mandens høje Bærd.
 Hurra! Hurra! Hurra!

Endnu en Løn han fik,
 Endnu en Løn han fik,
 Og den kan holde Stik,
 Ja, og den kan holde Stik,
 Mod „-raad“ og Ordensbaand,
 Mod Tryk af Stormands Haand,
 Mod alt det Hjaseri, som er uden Liv og Aand.
 Han elsket er af Alle, der elske Folkets Ret,
 Vi Alle her i Kredsen, vi kan bevidne det.
 Se det er og en Løn, som nok kan slaa Sparto.
 Hurra! Hurra! Hurra!

Endnu et lille Ord,
 Endnu et lille Ord,
 Ved dette Vennebord,
 Ja, ved dette Vennebord!
 Dit Hje seer mod Nord,
 „Der Frelsen er, Du troer.“ —
 Savist! i Syd er Ornen, — i Norden Bjørnen boer.
 Men ikke blot Dit Hje er vendt mod højen Nord,
 Digben de Flistes Tante alt meer og mere soer.
 Vid snart vi slue maa den stærke Nordens Thor!
 Hurra! Hurra! Hurra!

(D. E. Rugaard.)

Vi ville her slutte med det Ønske, at J. A. Hansen endnu i mange Aar maa leve og som hidtil virke i Folkets Frihedens Tjeneste, og man vil da engang kunne sætte paa hans Mindesteen de samme Ord, som man i 1837 satte paa den svenske Bonde og Rigsdagsmand Nils Månssons Mindesteen, de Ord:

„Seent fødes en saadan Mand!“

DIS-Danmark

1 0 5 6 2 6

